

**T.C. BAŐBANKANI PROF. DR. AHMET DAVUTOĞLU ve BERABERİNDEKİ
İŞADAMLARI HEYETİ'NİN PAKİSTAN ZİYARETİ
(17-18 ŐUBAT 2015)**

BaŐbakanımız Sayın Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu, 17-18 Őubat 2015 tarihleri arasında, Dışişleri Bakanı Mevlüt ÇavuoŐlu, Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci, Çevre ve Şehircilik Bakanı İdris Güllüce, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız, Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Lütfi Elvan, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri IŞık, Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz, st düzey bürokratlar ve DEİK Başkanı Sayın Ömer Cihad Vardan başkanlığındaki seğkin bir iş iŐadamı heyeti ile birlikte Pakistan'a resmi ziyarette bulunmuŐtur.

DEİK tarafından hazırlanan bu çalıŐmada Pakistan'da düzenlenen Türkiye-Pakistan İŞ Forumu, yapılan görüŐmeler ile bu ülkede iş ve yatırım imknları hakkındaki değerlendirmeleri bulabilirsiniz.

PAKİSTAN-TÜRKİYE İŞ FORUMU

DEİK ve Board of Investment (BOI) işbirliği ile düzenlenen İş Forumu'na T.C. Başbakanı Sayın Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci, Çevre ve Şehircilik Bakanı İdris Güllüce, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız, Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Lütfi Elvan, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri Işık, Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz, Pakistan İslam Cumhuriyeti Başbakanı Muhammad Nawaz Sharif, Ticaret Bakanı Khurram Dastgir Khan, Pakistan Devlet Bakanı ve Yatırım Konseyi Başkanı Dr. Mihtah İsmail, Maliye Bakanı İshak Dar'ın yanısıra DEİK Başkanı Sayın Ömer Cihad Vardan başkanlığındaki Türk ile Pakistanlı işadamları katılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu İş Forumu kapsamında yaptığı konuşmada, Türkiye'nin ekonomik bağlamda dünyada rekabet gücü açısından en önemli ülkelerin arasında yer aldığına değindi. Türkiye'nin gerçek bir başarı hikayesi olduğunu söyleyen Davutoğlu, Türkiye'nin geçtiğimiz yıllarda birçok konuda devrim yaptığını, en büyük devrimin ise özgüven konusunda yapıldığını belirterek Türkiye'nin zaman içerisinde geçirdiği bu evrimi, Pakistan'ın da elindeki büyük potansiyeli kullanarak geçireceğine inandığını ifade etti.

Pakistan'ın bulunduğu coğrafyada çok önemli bir stratejik konuma sahip olduğunu söyleyen Davutoğlu, Pakistan'ın elindeki potansiyeli kullanarak, gelecek dönemin parlayan yıldızı olacağına dair inancını dile getirdi. Pakistan'ın karşılaştığı her zorlukta Türkiye'nin yanında olduğunu vurgulayan

Davutoğlu, Türkiye'nin Pakistan'a komşu olmadığını ancak komşudan çok daha yakın ilişkilere sahip olduğunu ifade etti. Pakistan'da Yüksek Düzeyli Stratejik işbirliği Konseyi (YDSK) toplantılarının gerçekleştirildiğini, bu toplantılar ile iki ülke arasındaki ilişkilerin güçleneceğine değinen Davutoğlu, dünyada oluşan rekabet ortamında ihtiyaç duyulan ortak vizyon için Pakistan Başbakanı ile bir araya geldiklerini ve bu ortak vizyonun şekillenmesinde iş dünyasının önemli rol oynayacağını belirtti. Sözlerine Pakistanlı iş adamlarının Türkiye'de hiçbir sorununun olmayacağına değinerek devam eden Davutoğlu, iki ülke arasında ticaretin gelişmesi için gereken Serbest Ticaret Anlaşması'nın, Haziran ayına kadar imzalanacağını söyledi. İki lke arasında enerji, inşaat ve tarım alanlarında işbirliği yapılabileceğine değinen Davutoğlu, Pakistan'da bir zel Türk Ekonomi Bölgesi kurulacağına değinerek sözlerine son verdi.

Pakistan İslam Cumhuriyeti Başbakanı Muhammad Nawaz Sharif, konuşmasında Türkiye ve Pakistan'ın adetleri ve ortak kaderleri ile gerçek anlamda iki kardeş ülke olduğunu ifade etti. İki ülkenin birlikte büyüyebileceğini söyleyen Sharif, enerji üretiminin iki ülke için de büyük önem taşıdığı ve düzenlenen iş Forumu'nun ardından yakalanan ivmenin iki ülke arasındaki ilişkileri çok daha ileri bir noktaya taşıyacağına olan inancını dile getirdi.

Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci Forumda yaptığı konuşmada Türkiye'nin son 12 yılda ekonomide bir devrim yaptığını belirterek, Türkiye'nin bu süreçte elektrik üretim ve tüketimini ikiye katladığını ifade etti. Türkiye'nin ihracatını 2023 yılına kadar 500 milyar dolara çıkarmayı hedeflediklerine değinen Zeybekci, Avrupa'nın en büyük üç ekonomisi içerisinde olmak istediklerini dile getirdi. Pakistan-Türkiye iş Forumu'nun iki ülkeyi güzel bir geleceğe taşıyacağına inandığını vurgulayan Zeybekci, Serbest Ticaret Anlaşması'nın yakın bir gelecekte geniş kapsamlı olarak yürürlüğe gireceğini belirterek konuşmasına son verdi.

DEİK Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan, zel sektörün nnn açılması ve iş yapmanın önündeki engellerin kaldırılmasının önemine değinerek, Tercihli Ticaret Anlaşması görüşmelerinin yeniden canlandırılması gerektiğini vurguladı. İki lke arasında bulunan kardeşlik bağlarına rağmen ekonomik ilişkilerin istenen seviyede olmadığını söyleyen Vardan, son 4 yıldır ekonomik ilişkilerde iki eğilimin var olduğunu belirterek, ikili ticaret hacminin düzenli olarak azaldığını, diğer yandan ise yatırım ilişkilerinin arttığını dile getirdi. Küresel ekonominin yeni bir değişim sürecine girdiği ve dünya ekonomisinin ağırlık merkezinin Asya'ya kaydığını bu dönemde yeni fırsatların doğduğuna işaret eden Vardan, Pakistan'daki enerji, altyapı, düşük maliyetli konut inşaatı, telekomünikasyon ve tarım alanlarında Türk şirketlerine sunulan cazip yatırım imknlarının önemini vurguladı.

Pakistan'ın enerji konusunda yaşadığı sorunların yakından takip edildiğini belirten Vardan, Pakistan'ın enerji konusunda sahip olduğu rüzgar, su kaynakları ve kömür rezervlerini ekonomiye

kazandırılmasının önemini vurguladı. Vardan, Türkiye-Pakistan arasındaki ekonomik işbirliğinin derinleşmesi için aradaki mesafelerin azaltılması gerektiğine değinerek bunun için direkt uçuş sayısının artırılması ve konteyner trafiğinin hızlandırılmasının önemini vurgulayarak konuşmasına son verdi.

TÜRK İŞ DÜNYASI İÇİN PAKİSTAN'DAKİ İŞ FIRSATLARI

Pakistan'da ekonomi, tarım ve tekstil sektörlerine dayanmaktadır. GSYİH'nın sektörel dağılımı %25,3 tarım, %21,6 sanayi, %53,61 hizmet sektörü şeklindedir. Tarım ve sınaî üretim, ülkeyi kuzey-güney olarak bölen İndus nehrinin etrafında bulunan verimli ovalarda yoğunlaşmıştır. Ülkenin finans ve ticaret merkezi Karaçi'dir. GSYİH'nın %59'u ise tarım ve hizmet sektörlerinde başı çeken Pencap Eyaleti'nde üretilmektedir.

Pakistan'ın ihracatında başlıca ürünler; pirinç, pamuk, deri ve tekstil, malzemeleri olup, ABD, Çin Halk Cumhuriyeti, Afganistan, İngiltere ve Almanya ihracat yaptığı başlıca ülkelerdir. Ağırlıklı olarak petrol ürünleri, makineler ve telekomünikasyon cihazları ithal eden Pakistan'ın ithalat gerçekleştirdiği öncelikli ülkeler arasında ise Çin Halk Cumhuriyeti, Birleşik Arap Emirlikleri ve Kuveyt yer almaktadır.

Ülke içindeki güvenlik sorunları nedeniyle yabancı yatırımları ülkeye çekmekte zorlanan Pakistan'da ekonominin karşı karşıya bulunduğu sıkıntılar arasında enerji darboğazı, enerji alanında yeni altyapı yatırımları yapılamaması, vergi tabanının genişletilememesi, enflasyon ve yaygın yoksulluk bulunmaktadır.

Pakistan ekonomisinin genel durumuna bakıldığında en önemli fırsat enerji ve altyapı alanında görülmektedir. Pakistan ekonomisinin en önemli problemlerinden biri ülkenin sosyal düzenini ve yatırım performansını olumsuz etkileyen enerji açığı ve enerji altyapısındaki eksikliklerdir. Ülkede henüz kurulu bir doğalgaz hattı bulunmamaktadır. (Ancak bu konuya yönelik İran ile belli projelerin mevcut olduğu bilinmektedir). Günde ortalama 4-5 saatlik elektrik kesintilerinin, barajlarda yaşanan aksaklıklar dolayısıyla günde 18 saati bulabildiği belirtilmektedir. Pakistan'da bu alandaki devlet yatırımının mali sıkıntılar dolayısı ile istenen seviyede olmadığı bunun yanısıra geliştirilen özel sektör yatırım projelerinin finansmanına yönelik uluslararası banka ve devletlerin kalkınma fonları ve eximbanklar dahilinde kaynak aktarımının küresel krizin hakim olduğu bu dönemde mümkün olmadığı görülmektedir. Ancak son zamanlarda Pakistan'daki Svat Vadisi Operasyonları'nın başarılı sonuçlanmasıyla piyasaların Pakistan'a karşı daha olumlu bir bakış geliştirdiği gözlenmektedir.

Pakistan bürokrasisinin Türk işadamına bakış açısının çok olumlu olduğu bilinmekte ve önümüzdeki dönemde Pakistan'da enerji alanında üç farklı açılım olabileceği görülmektedir. Rüzgar enerjisi

santrallerinin tek başına Pakistan'ın enerji üretimini karşılamaya yetmeyeceği, aynı zamanda hidroelektrik santrallerinin de kurulması gerektiği düşünülmektedir. Ancak daha da önemlisi, Pakistan'daki mevcut kömür rezervlerinin faaliyete geçirilmesi gerektiği önemle vurgulanmaktadır. Dünyanın en büyük 10 kömür rezervinden birine sahip olan Pakistan'da kömür rezervlerinin ekonomiye kazandırılması yönünde geliştirilecek projeler Türk firmalarına da açık durumdadır. Kamu-özel sektör işbirliği ile yapılacak yatırımların Pakistan'a tarihi bir katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

Enerji ve altyapı alanlarının dışında iletişim/telekomünikasyon, altyapı (limanlar, havalimanları, demiryolları vb.), katma değerli tekstil ve ihracat bazlı sanayi alanları, ahşap demonte mobilya, tarımsal uygulamalar, araç yedek parçaları, tekstil makinaları gibi sanayi alanları Türk iş dünyası için Pakistan'daki fırsatlar olarak değerlendirilmektedir.

TÜRKİYE-PAKİSTAN TİCARİ İLİŞKİLERİ

Türkiye'nin Pakistan ile dış ticareti yıllara göre farklılık göstermektedir. Son yıllarda Pakistan ile ticarete sürekli Türkiye'nin aleyhine bir dış ticaret açığı söz konusudur. İki ülke arasında ticaret hacmi 2011 yılında yaklaşık 1,1 milyar dolar ile en yüksek rakama ulaşmış, 2012'de ise 831,5 milyon dolara gerilemiştir. 2000 yılına kadar zaman zaman lehimize seyreden ikili ticaret bu yıldan itibaren aleyhimize dönmüş ve 2012 yılında bu ülke ile olan ticaretimiz yaklaşık 279 milyon dolar açık vermiştir. 2013 yılında toplam ticaret hacmi 772.6 milyon doları (ihracat:285.9 milyon dolar, ithalat: 436.7 milyon dolar) bulmasına rağmen, Türkiye'nin aleyhine -150.8 milyon dolarlık bir durum söz konusudur. 2014 yılında ise Türkiye'nin Pakistan'a ihracatı 260 milyon dolar ,Türkiye'nin Pakistan'dan ithalatı 436 milyon dolar olarak göze çarpmaktadır. Ülkelerin durumlarına bakıldığında, Türkiye ile Pakistan arasındaki mevcut dış ticaret hacmi her iki ülkenin potansiyelini yansıtmaktan çok uzaktır.

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2011	213.6	873.1	1.068,70	(-) 659.5
2012	276.4	555.1	831.5	(-) 278.6
2013	285.9	436.7	722.6	(-)150.8
2014	260	436	695	(-)176

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı (Milyon Dolar Cinsinden)

Türkiye'nin Pakistan'a ihraç ettiği ürünlerden en önemlileri şunlardır; telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar, araç parça ve aksamları, römorkörler ve itici gemiler, kauçuk dış lastikler. Türkiye'nin Pakistan'dan ithalatında başlıca ürünler ise; poliasetaller, reçineler, pamuklu mensucat, etil alkol ve pamuk ipliğidir.

PAKİSTAN-TÜRKİYE İŞ FORUMU'NA KATILAN ŞİRKETLER

KATILIMCI	ÜNVAN	ŞİRKET
Syed Yawar Ali	Chairman	Nestle Milkpak Ltd
Mr. Aafaq Tiwana		AgriMall (Private) Limited
Mian Fawad Mukhtar Sheikh	Chairman	Fatima Group
Mr. Adbul Razak Dawood	Chairman	Descon Engineering Limited
Mr. Iqbal Ali Mohamed	Chairman	Gul Ahmed Energy (Pvt) Ltd
Mr. M. Iskandar Khan	Chief Executive	Premier Group of Companies
Mr. Sikandar Mustafa Khan	Chairman	Millat Tractors Limited
Mr. Arif Habib		Arif Habib Group
Mr. Aziz Bolani	CEO	Serena Hotel
Mr. Hunaid Lakhani		Iqra University
Mr. Navaid Malik		M/s Adept Limited
Mr. Allaudin Feerasta	Chairman	Soneri Bank
Mr. Javaid Saif Ullah	Chairman	Saif Group of Companies
Mr. Abdul Kader Jaffer	President	Ahmed E,H Jaffer Foundation
Muhammad Waseem Vohra	Vice President FPCCI/CEO	Eastern Enterprises
Mr. Khalil Sattar	Chief Executive	K & N Poultry Farm & Food
Mr. Asim Siddiqui	Managing Director	Marine Group of Companies
Mr. Ziad Bashir	Executive Director	Gul Ahmed Textile Mills Limited
Mr. Shaaf A.A. Mehbub	Director	Adaptive Technologies (Pvt) Ltd.
M. Asad Nawaz Khan	Director	AOS (Pvt) Ltd
Mian Muhammad Idrees	President	Federation of Pakistan Chamber of Commerce & Industry
Syed Savail Meekal Hussain		Sayyed Engineers Limited
Mr. Aziz ul Haque Nishtar		Advocate High Court
Nawabzada Riaz Nousherwani		Kalat House
Mr. Zahidulla Shinwari	Ex- President	Khyber Pakhtunkhwa Chamber of Commerce & Industry (KPCCI)
Mr. Ali Jameel	CEO	Trakker Private Limited (TPL)
Mr. Sartaj Aziz	Adviser to the Prime Minister	Ministry of Foreign Affairs
Mr. Saleem Ranjha		
Mr. Saleem Altaf	Head Marketing	Air Indus
Mr. Farrukh Kamran		CARE (Pvt) Limited
Maj. Gen (R) Ahmed Bilal, HI, HI(M)	Chairman	SUPARCO Headquarters
Mr. Zuhair Bukhari	Deputy Director General	SUPARCO
Mr. Shazeb J. Rathore		Advance Systems (Pvt) Ltd
Mr. Arif Jeewa	Chairman (Islamabad Region)	Association of Builders And Developers of Pakistan
M. Amir Iqbal		Association of Builders And Developers of Pakistan
Malik Sohail Hussain	Chairman	FPCCI
Mian Akram Farid	Vice President	FPCCI
Mr. Zahid Butt		Gourmet - Foods
Mr. Iskander M. Khan	Chairman	Pakistan Sugar Mills Association (PSMA)
Mr. Ghulam Sarwar Malik	Director	Project, Procurement & Coordination

Raja Suhail Mehmood	Sr. Manager Marketing (local & Export)	Bestway Cement Limited
Mr. Michal Pietraszek		The Economist
Ms. Claire Vuylsteke		The Economist
Brigadier Zaka Jaffari		JS (Projects)
Air Marshal Javaid Ahmed, HI(M)	Chairman	PAC Board Kamra
Mr. Omer Jaffer		Ahmed Jaffer Group of Companies
Mr. Sherbandi Khan	President; Chairman	Mines Owners Association KPK; Sherbandi International Quarry Group
Mrs. Sitara Ayaz	Ex-Minister	
Mr. Arsalan Youns	A.M Business Development	Wah Nobel Group POF
Mr. Jawad Majid Khan		Group Head Islamic Banking
Mr. Noshad Khalid Minhas	Senior Area Manager	
Syed Asad Mashadi	President	Rawalpindi Chamber of Commerce & Industry
Ms. Aneela Saeed	AVP Regional Office	First Women Bank Ltd
Brig (R) S.U. Choudhry	Director; General Manager	Nobel Energy Limited; Wah Nobel Group of Companies
Engr. Rizwan Ashraf	President	Faisalabad Chamber of Commerce & Industry FCCI
Mr. Iftikhar A. Vohra	President	Karachi Chamber OF Commerce and Industry
Dr. Hasan Suhaib Murad	Rector	University of Management and Technology
Sardar Tanveer Ilyas Khan	President	Pak Gulf Construction Ltd (PGCL)
Brig (R) M. Humayun Khan	Assistant Vice President	Pak Gulf Construction Ltd (PGCL)
Mr. Ibrar Rasul Khan		Rasuls
Mr. Muhammad Moin Abbasi		Woodees
Mr. Ch. Faisal Mushtaq		Pak Turkish Forum
Mr. Athar Ali Raza	Manager International Business	Rafhan Maize Products
Mr. Waleed Mushtaq		Roots School
Mr. Amjad Ali Toor	Additional Secretary	Aviation Division
Mr. Naseer N. S Jaffer	Chairman	Pakistan International Airline Corporation (PIAC)
Rana Khalid; Mian Mahmood	President	Pak Saudi Joint Chamber of Commerce & Industry (PSJCCI)
Mr. Khalid Feroz	Managing Director	ENVICRETE Ltd.
Mr. Ashfaq Chattha		Islamabad Chamber of Commerce & Industry
Malik Azhar Ishaque	Area Manager (North)	Rafhan Maize Products
Mr. Fahad Qadir	Public Affairs & Communication Director	Coca Cola
Mr. Nadeem Shah	Honorary Council General of Japan	
Syed Feroz Alam Shah	Honorary Technical Advisor	Board of Investment
Syed Mumtaz Hassan		Zorlu Enerji Pakistan Limited
Mr. Ziad Bashir	Executive Director	Gul Ahmed Textile Mills Limited
Ali Raza Alvie	Chairman	Ali Medical Centre
Shahbaz Jamil		UBL
Sardar Asfandyar		UBL
Mr. Muhammad Yaqoob Tabani	Chairman	Tabani Group

Mr. Mustafa Khan	Director	Cilek
Mr. Asif Khan	Director	Cilek
Mr. Nasir Khan	Director	Cilek
Mr. Sohail Sajid		Advocate Hogh Court

FAYDALI ADRESLER

Pakistan Sanayi ve Ticaret Odaları Federasyonu (FPCCI)

<http://www.fpcci.org.pk/>

Başkan: Mian Muhammad Adrees

Tel: +92-21-35873691

Fax: +92-21-35874332

Adres: 32 KM Sheikhpura Road, Faisalabad

Pakistan Yatırım Kurulu (BOI)

<http://www.boi.gov.pk/Home.aspx>

Başkan: Dr. Miftah Ismail

Tel: +92-51 920 8717,921 1999

Fax: 92-51 9218323

Adres: Ataturk Avenue, G-5/1, Islamabad.

Türkiye-Pakistan İş Konseyi

Koordinatör: Volkan Yüzer

E.mail: vyuzer@deik.org.tr

Koordinatör Yardımcısı: Ecem Mirzaloğlu

E.mail: emirzaloglu@deik.org.tr